

روش‌های طراحی و معماری اندیشی

نویسندگان :

معین دانشمندی

مدرس دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال

علیرضا کریمی کلور

مدرس دانشگاه معماری و هنر پارس

محمد رضا پورزگر

عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی

سرشناسه	دانشمندی، محسن، ۱۳۶۸ -
عنوان و نام پدیدآور	روش‌های طراحی و معماری اندیشی‌نویسندگان محسن دانشمندی، علیرضا کریمی‌کلور، محمدرضا پورزرگر.
مشخصات نشر	تهران: سازمان جهاد دانشگاهی تهران، انتشارات، ۱۴۰۳.
مشخصات ظاهری	۲۷۰ ص:؛ ۲۲×۲۹ س.م.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۱۳۳-۷۴۳-۷
وضعیت فهرست نویسی	فیبیا
یادداشت	کتابنامه: ص. [۲۶۹] - ۲۷۰.
موضوع	معماری -- ایران -- طراحی Architectural design -- Iran معماری -- طراحی Architectural design معماری -- طراحی -- نمونه پژوهی Architectural design -- Case studies
شناسه افزوده	کریمی کلور، علیرضا، ۱۳۶۸ -
شناسه افزوده	پورزرگر، محمدرضا، ۱۳۳۷ -
شناسه افزوده	سازمان جهاد دانشگاهی تهران، انتشارات
رده بندی کنگره	NA۱۴۸۰
رده بندی دیویی	۹۵۵/۷۲۰
شماره کاتالوگ ملی	۹۵۹۱۲۲۲
اطلاعات رکورد کتابشناسی	فیبیا

www.ketab.ir

◆ نام کتاب: روش‌های طراحی و معماری اندیشی
◆ مولفان: محسن دانشمندی، علیرضا کریمی‌کلور، محمدرضا پورزرگر
◆ ناشر: انتشارات سازمان جهاد دانشگاهی تهران
◆ طراح جلد: سعید صحابی
◆ چاپ و صحافی: رامین
◆ نوبت چاپ: اول - بهار ۱۴۰۳
◆ شمارگان: ۲۰۰ نسخه
◆ قیمت: ۶۹۰۰۰۰ تومان
◆ شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۳۳-۷۴۳-۷
◆ نشانی: تهران - صندوق پستی ۱۸۶ - ۱۳۱۴۵
◆ تلفن: ۶۶۹۵۴۳۸ تلفکس: ۶۶۴۶۴۹۴۱
◆ مرکز پخش خانه کتاب دانشگاه: ۶۱۱۱۲۸۵۰ - ۶۶۹۷۳۴۲۳ فروشگاه اینترنتی: 16book.ir
◆ ISBN: 978-600-133-743-7
◆ http://Nashr.jahat.ir
◆ nashr.jutt@gmail.com

این اثر، مشمول قانون حمایت مولفان، مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ است. هرکس تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه مولف یا ناشر تکثیر و کپی برداری کند، مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

مقدمه ناشر

ایران امروز در اشتیاق توسعه و استقلال، گام‌های محکم و استواری برمی‌دارد. همه روزه در گوشه و کنار میهن ما جوانه‌های خودکفایی علمی و فنی نمایان می‌شوند و با عنایت و یاری خداوند متعال و در سایه تلاش و کوشش جامعه علمی و دانشگاهی حرکت به سوی مرزهای دانش شتاب بیشتری به خود می‌گیرد. خدا را شکر می‌گوییم که این فرصت را به ما ارزانی کرد تا گام‌هایی هرچند کوچک در راه رشد و نشر دستاوردهای علمی و فرهنگی کشور برداریم، باشد تا با یاری خداوند منان و در پرتو همت اندیشمندان، نویسندگان، مترجمان و متخصصان مؤمن و متعهد بتوانیم در اعتلای علمی کشور عزیزمان ایران سهمی داشته باشیم.

انتشارات سازمان جهاد دانشگاهی تهران در راستای وظایف خویش و به منظور رسیدن به اهداف علمی - فرهنگی نظام جمهوری اسلامی ایران اقدام به انتشار آثار ارزشمند و مورد نیاز علمی و دانشگاهی می‌کند. در این راه از کلیه اساتید، پژوهشگران، صاحبان قلم و اندیشه دعوت به مشارکت و همکاری می‌شود.

فهرست مطالب

تقدیمات و تشکرات، پیشگفتار، مقدمه ۱۱-۱۴

فصل اول: توضیح و توسعه مفاهیم | ۱۵

بخش اول: توضیح مفاهیم ۱۵

۱-۱. معماری چیست؟ ۱۵

۱-۲. معمار کیست؟ ۱۶

۱-۳. نظریه ۱۸

۱-۴. شعار ۱۸

۱-۵. پروتکل ۱۹

۱-۶. روش طراحی ۲۰

۱-۷. امضاء معمار ۲۰

۱-۸. خلاقیت ۲۱

بخش دوم: توسعه مفاهیم ۲۲

۲-۱. اتود ۲۲

۲-۲. اسکیس ۲۲

۲-۳. کروکی ۲۲

۲-۴. راندو ۲۲

۲-۵. سازماندهی ۲۳

فصل دوم: روند ثابت طراحی معماری | ۲۷

۲۷	بخش اول: انواع کانسپت
۲۷	۱-۱. قیاسی، نگاه به دیگر چیزها (AVALOGIES)
۲۹	۱-۲. استعاره‌ای، نگاه به انتزاعات (METAPHORES AND SIMILESIII)
۳۰	۱-۳. جوهره‌ای، نگاه به ماوراء نیازهای برنامه IV (ESSENCES)
۳۱	۱-۴. برنامه‌ای، نگاه به نیازها و اهداف خواسته‌شده (PROGRAMMATICAL)
۳۲	۱-۵. ایده‌آل‌گرا، نگاه به ارزش‌های مطلق
۳۴	بخش دوم: ابزارهای جدید
۳۴	۲-۱. پارتی
۳۴	۲-۲. دیاگرام‌ها
۳۶	۲-۳. طوفان مغزی
۳۷	۲-۴. ریزفضا و برنامه فیزیکی
۳۷	۲-۵. دفترچه اسکیس و جعبه ابزار
۳۸	۲-۶. تصور فضایی
۳۸	۲-۷. اینستالیشن (Installation)
۴۱	بخش سوم: روند ثابت طراحی معماری
۴۱	۳-۱. مطالعه و تحقیق (فاز صفر) چیست و چگونه است؟
۴۱	۳-۲. ایده‌پردازی اولیه (تک ایده)
۴۲	۳-۳. برنامه
۴۳	۳-۴. کانسپت
۴۳	۳-۵. ایده‌پردازی ثانویه با طراحی (چند ایده)
۴۴	۳-۶. شمای اولیه
۴۵	۳-۷. خلق آلترناتیوها، انتخاب
۴۵	۳-۸. باز طراحی
۴۶	۳-۹. کنترل
۴۷	۳-۱۰. مستندسازی
۴۷	۳-۱۱. پایان طراحی فاز یک

فصل سوم: انواع روش های طراحی | ۴۹

۱. روش های رویکردگرا ۵۰
۲. روش جزء به کل ۵۱
۳. روش بررسی دید، منظر و معماری با اسکیس (فرانک گهری) ۵۱
۴. روش بررسی دیاگرامینگ پروژه (ریچارد راجرز) ۵۴
۵. روش بررسی فرمینگ (زاحا حدید) ۵۶
۶. روش بررسی تعادل پویا با اسکیس (سانتیاگو کالاتراوا) ۶۰
۷. روش هندسه نقشه ۶۱
۸. روش گشتالت، از پلان فضایی تا پلان آزاد (نمونه موردی: خانه تناولی از کامران دیبا) ۶۳
۹. روش زمینه‌گرایی، بسترگرایی و سطح‌گرایی (نمونه موردی: رضا دانشمیر) ۷۰
۱۰. روش معماری سنتی ایران ۷۳
۱۱. روش لی‌آوت (Lay out) برای عملکردهای پیچیده ۷۳

فصل چهارم: انواع روش های طراحی در معماری معاصر ایران | ۷۷

۱. از ابتدا تا انهدام، از رستاخیر تا انسجام ۷۷
۲. انسجام در معماری ایران ۸۷
۳. الگو برداری ۹۰
۴. نمادپردازی ۱۳۲
۵. داستان‌های مفهومی ۱۷۳
۶. آثار پیرو مساله ۲۰۶

فصل پنجم: جمع‌بندی | ۲۶۹

۱. از دانشکده‌های معماری چه خبر؟ ۲۶۹
۲. به کجا می‌رویم؟ ۲۷۰

منابع ۲۷۲

پیشگفتار

آفرینشگری و روند آموزش خلاقانه در طراحی معماری یکی از موضوعات بسیار مهم و اساسی در حوزه آموزش و یادگیری معماری است؛ موضوعی که بر اهمیت آن در سال‌های اخیر افزوده شده است. رشد چشمگیر فناوری‌های روزآمد و نرم‌افزارهای نوظهور، تغییرات قابل توجهی را در فرآیند حوزه آموزش و یادگیری معماری ایجاد کرده است. تاکید روزافزون ادبیات موضوع بر ضرورت تمرکز بر آموزش نقد معماری تقویت خلاقیت دانشجویان؛ فرصت‌های جدیدی را پیش‌روی فرآیند حوزه آموزش و یادگیری معماری گشوده است؛ رویکردی که با تاکید بر روش‌های تحلیل همه‌جانبه آثار معماری همراه‌اند. براساس نظریه معماری سرآمد، تحولات رو به رشد در فناوری‌های روزآمد و نرم‌افزارهای نوظهور، مهمترین ظرفیت مورد نیاز برای تقویت آفرینشگری و روند آموزش خلاقانه در طراحی معماری را فراهم آورده است. ادبیات موضوع نشان می‌دهد که فرصت چشمگیر به‌دست‌آمده در حوزه فناوری‌های چندرسانه‌ای و رشد فضای مجازی، عامل اساسی در تحول رو به رشد جریان‌ها و گرایش‌های معماری بوده است. به‌عبارت دیگر، براساس نظریه معماری سرآمد، یکی از مهمترین موضوعات در این میان، دقت نظر بر جریان‌های معماری معاصر ایران و جهان است.

توسعه فناوری‌های چندرسانه‌ای و رشد فضای مجازی، ظرفیت‌های جدیدی را برای معماری معاصر ایران نیز فراهم آورده است. رونق کسب و کارهای نوظهور، حضور موفق بین‌المللی معماران جوان ایرانی، شکل‌گیری هسته‌های متمرکز و برخط کاری و حرفه‌ای، گرایش دوباره به استفاده از ایده‌ها و کانسپت‌های اصیل معماری، بخشی از این ظرفیت‌هاست. خوشبختانه افق‌های جدیدی را می‌توان در چشم‌اندازسازی برای آینده معماری معاصر ایران و جهان مشاهده نمود. توسعه کیفی ظرفیت‌های آفرینشگری دانشجویان معماری در روند آموزش خلاقانه در طراحی معماری، بخش مهمی از انتظاری است که جامعه حرفه‌ای از دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی کشور دارد.

کتاب پیش رو با عنوان «روش‌های طراحی و معماری اندیشی» سعی دارد تا با مطالعه آثار معماران و بررسی روش‌های طراحی و حل مساله آنها، چراغی را پیش‌روی معماران جوان و دانشجویان معماری روشن سازد. در عمل، ظرفیت ویژه‌ای را برای تعامل هرچه بیشتر دانشجویان و اساتید در فرآیند آفرینشگری و روند آموزش خلاقانه در طراحی معماری فراهم آورد. بدیهی است تلاش همکاران ارجمند اینجانب در تاکید بر آموزش نقد معماری با هدف تقویت خلاقیت دانشجویان با روش تحلیل همه‌جانبه آثار معماری، قابل تقدیر است. به‌نظر می‌رسد این مهم توسعه‌دهنده ظرفیت‌های فرآیند آموزش و یادگیری معماری در دانشگاه‌های کشور باشد.

محمدجواد مهدوی‌نژاد

استاد دانشگاه تربیت مدرس

پیشگفتار نگارندگان

"والفجر"

قسم به صبحگاه.....

و قسم به قلم که نوشت مگر به خواست دلها، و روح‌هایی از آتش... آتشی از آموختن و آمیختن و آموزش دادن... آنچه که سعادت‌شان می‌دانستیم.

این کتاب دارای سازماندهی سینوسی است. از دل عواطف و احساسات بیرون می‌آید و به قلب علوم و مطالب علمی می‌زند. این کتاب گاهی طعنه می‌زند، گاهی تمجید. این کتاب یک راهبرد بیشتر ندارد و آن استراتژی بی‌استراتژی می‌باشد. این کتاب بیشتر از اینکه خواننده بخواند، بیننده می‌خواهد. متفکر می‌خواهد، عاشق می‌خواهد و پیرو، برای تکامل. در تلاش نیست تا چیزی را عوض کند چه برسد به اینکه بخواند دنیا را. ما کتاب را نوشتیم تا نیازی که فکر می‌کردیم از شرم آبرو، شرم حیا و شاید نداشتن اعتقاد به خود، سکوت اختیار کرده را بارور کنیم. آبرویش را از نوبخیریم و رسم مسلمانی را حجت تمام کنیم. هدف ما از نگارش کتاب چیزی بیشتر از این نبود!

این کتاب حرف اصلی‌اش را در بین حرف‌های بسیاری که گفته، گم کرده است. نگارندگان نوشتن آن را از سر ارواح بی‌قرار دانشجویانشان برای یادگیری نوشتند. آنان که در صبحگاه، در سیاهی صبح، عازم شدند تا فرداهای درخشان را بسازند. آنان که در سکوت سرمای صبحگاه، آینده را می‌دیدند!

برای مخاطبان کتاب از کسانی می‌گوییم که میهن را فدای خویش نکردند، چه آنان که چیزی در میهن داشتند و چه آنان که هیچ گروهی نداشتند. ما حرفمان را با حرف‌های فراموش شده آغاز می‌کنیم و با گفتن کلیشه‌هایی که جاویدان شده‌اند ادامه می‌دهیم. ما در تلاش برای تفهیم سخنانمان از تمام دنیا بهانه‌هایی می‌آوریم شاید در انتها بتوانیم برای ایران عزیز جوانه‌ای آمیخته و بارور سازیم.

قسم به صبحگاه و قسم به قلم که نوشت مگر به خواست دلها، و روح‌هایی از آتش... آتشی از آموختن و آمیختن و آموزش دادن... که تمام تربیت پنهان ما بود... تمام زندگی پنهان ما بود و هست.

در پایان از همه عزیزانی که در نگارش کتاب پیش رو ما را یاری کردند تشکر می‌نماییم به ویژه از جناب آقای دکتر احمد میرزا کوچک‌خان خوشنویس و استاد ارجمند جناب آقای پرفسور محمدجواد مهدوی‌نژاد که با بررسی علمی کتاب پیش رو ما را در پیشبرد اهدافمان راهنمایی کردند.